СТАНОВИЩЕ

От: проф. д.н. Живко Иванов Драганов, катедра „Международно право и право на ЕС“, ЮФ на УНСС

Относно: дисертационния труд на Александър Щелиянов Щерионов на тема “Същност, специфика и правна уредба на защитата на финансовите интереси на Европейския съюз”, представен за присъждане на образователната и научна степен „доктор“, докторска програма “Международно право и международни отношения”

Основание за представяне на рецензията е участието ми в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № РД–09-61/07.05.2026 на Директора на Института за държавата и правото при БАН.

1. Информация за дисертанта

Александър Щерионов е завършил специалност „Право“ в ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“ и магистърска програма „Национална сигурност и отбрана“ във Военната академия „Г.С. Раковски“. От 2013 до 2021 той упражнява адвокатска професия. Заемал е експертни длъжности и е бил старши юрисконсулт в Дирекция „Защита на финансовите интереси на Европейския съюз“ на Министерство на вътрешните работи. В периода 2024 – 2025 е правен експерт към ВКБООН в България, а от 2025 до този момент е правен експерт в Мисията на ОССЕ в Косово. В професионалното си развитие Александър Щерионов демонстрира интерес към преподавателска и изследователска дейност. Водил е курсове по право на Европейския

съюз в ПУ „Паисий Хилендарски“ и е бил лектор в Института по публична администрация и в Школата по публични финанси към Министерството на финансите. Владее английски език. Ползва френски, гръцки и сръбски.

2. Обща характеристика и приноси на дисертационния труд

Дисертационният труд представлява комплексно изследване на въпросите относно защитата на финансовите интереси на Европейския съюз. Авторът си поставя амбициозната цел да разкрие същността и спецификите и да анализира защитата на финансовите интереси на ЕС, разглеждайки я като комплекс от множество различни елементи. Проучването обхваща не само нормативната уредба на посочените въпроси, но също така и техните институционални и управленски аспекти. Трудът се състои от Увод, две глави, Заключение и Библиография и е в обем от 324 страници. Направени са 403 бележки под линия. Научният апарат включва предимно литература на латиница.

Първа глава съдържа анализ на историческото развитие на правната уредба, която регулира отношенията във връзка със защитата на финансовите интереси на ЕС, като са обособени четири етапа. Втората глава започва с разглеждането на последния според автора етап на развитието на посочената система, периодът от 2017 до 2024 година. На тази основа дисертантът приема за доказано, че защитата на финансовите интереси на Съюза представлява система и предлага дефиниция, което посочва и като един от основните приноси на дисертационния си труд. В следващите параграфи са анализирани различни проблеми, които се отнасят до функционирането на системата за защита на финансовите интереси на ЕС, като вниманието е насочено и към изследване на предизвикателствата за националните административни органи, които произтичат от Механизма за възстановяване и устойчивост. Авторът определя тази част като „практическа“. Специфичен и характерен за труда белег е, че предмет на анализ са не само правните, но също така икономическите и управленски явления, свързани със защитата на финансовите интереси на ЕС.

Дисертацията представлява оригинално изследване, посветено на проблеми, които имат както теоретично, така и голямо приложно значение. Научната новост на представения труд се определя от обстоятелството, че независимо от наличието на

отделни публикации по теми, свързани с въпросите, които са предмет на дисертацията, до този момент в научната ни литература липсва цялостно изследване на защитата на финансовите интереси на ЕС.

Възприетият от кандидата интердисциплинарен подход допринася за обосноваването на основната му теза, а именно разглеждането на защитата на финансовите интереси на ЕС като установена и функционираща самостоятелна система, включваща множество елементи. В тази насока като основен принос на дисертацията, наред с извършения цялостен анализ на всички елементи на посочената система, следва да се открои предложената от автора дефиниция на защитата на финансовите интереси на Съюза.

Принос представлява също така подробният и задълбочен анализ на етапите на развитието на съюзната правна уредба, уреждаща отношенията във връзка със защитата на финансовите интереси на Съюза. Проследяването на тази динамика позволява на дисертанта да разкрие основните характеристики на посочената система и да развие виждането си за нея като основна функционална система на ЕС.

Не на последно място, дисертацията има не само теоретична, но и висока практико-приложна стойност. Това се отнася в най-голяма степен до част от изложението във втората глава, където се разглеждат механизмите на системата и основните практически проблеми, които се пораждат при нейното функциониране.

3. Оценка на публикациите и на автореферата

Дисертантът е представил списък с общо четири статии по въпроси, свързани с темата на труда. Всички те са публикувани в специализирани научни издания, като прави впечатление, че само една е в списание в областта на правото. Останалите три са в издания в областите на икономиката, политиката и историята. Това може да се обясни с интердисциплинарния характер на темата на дисертацията, но с оглед обстоятелството, че трудът е представен за придобиване на ОНС „доктор“ по право, се очаква по-голямата част от публикациите да са в специализирани научни издания и периодика в областта на правната наука.

Публикацията „Организираната престъпност в България: възникване, теоретична обосновка и практически проявления на явлението” в сп. “Геополитика“,

бр. 3, 2021, е направена преди датата на зачисляването на докторанта и не следва да се взема пред вид. Независимо от това, останалите три материала са достатъчни, за да се приеме, че са изпълнени законовите изисквания.

Първата публикация представлява анализ на Регламент 2020/2092 относно общ режим за обвързаност с условия за защита на бюджета на Съюза, на основата на който са направени практически препоръки и предложения. Втората и третата публикации са на английски език и са посветени съответно на изследването на историческото развитие на защитата на финансовите интереси на ЕС в период а 1952 – 1989 год. (в: Bulgarian Historical Review, 2026, кн. 4), и на анализа на защита на финансовите интереси на ЕС в рамките на Механизма за възстановяване и устойчивост (в: сп. „Икономическа Мисъл“, бр. 2-2026).

Авторефератът отговаря на установените изисквания по отношение на неговите обем и съдържание. Той включва представяне на обекта, предмета, изследователските цели и задачи, на използваните методи и на съдържанието на дисертационния труд. Посочени са приносите на дисертацията и е приложен списък с публикациите по темата на труда.

4. Препоръки

Към дисертанта могат да се отправят някои бележки и препоръки.

Използваната литература на кирилица може да се допълни. Не представляват научна литература текстовете на нормативните актове и други актове и документи, както и съдебната практика, които са включени в списъка със заглавия. Те трябва да се обособят в самостоятелен списък.

Макар първата глава да е посветена на историческия анализ, част от него се съдържа във втората глава, а именно периодът от 2017 до края 2024 г. Дисертантът сам посочва на стр. 14, че с посочения период „завършва анализът на еволюцията на ЗФИЕС, в рамките на който се установяват нейната същност и специфики.“, следователно мястото на тази част от труда би следвало да бъде в първата, а не във втората глава.

Структурата на труда е представена твърде общо и следва да се доразвие. Тя се ограничава до заглавията на двете глави, съответно с четири и три параграфа, без да се

представя съдържанието на параграфите, при положение че всеки от тях е от десетки страници и се състои от вътрешно обособени части. Това затруднява значително боравенето с текста и ориентацията на читателя в изложението.

В параграфа посветен на практическите проблеми се анализират проблемите, които се пораждат от преводите на актовете на Съюза. Без да се подценява тяхната значимост, лингвистичните въпроси не изчерпват практическите проблеми на защитата на финансовите интереси на ЕС и това налага прецизиране на заглавието. В допълнение, езиковият проблем не се отнася единствено до текстовете в областта на защитата на финансовите интереси на ЕС, а до цялата система на Съюзното право и неговото решение трябва да се търси общо.

Направените по-горе бележки и препоръки не засягат цялостното ми положително впечатление от дисертационния труд.

5. Заключение

Дисертационният труд на тема "Същност, специфика и правна уредба на защитата на финансовите интереси на Европейския съюз" представлява оригинално и задълбочено научно изследване, което притежава научни и научно – приложни приноси и отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, на Правилника за прилагането му и на допълнителните изисквания на ИДП при БАН.

Въз основа на цялостното ми впечатление за качествата и достойнствата на труда, предлагам на научното жури да вземе решение за присъждане на Александър Щелиянов Щерионов, на образователната и научна степен „доктор" по професионално направление 3.6. "Право", научна специалност "Международно право и международни отношения".

17.06.2026 Подпис: ……

гр. София проф. д.н. Живко Драганов

REVIEW

From: Prof. Dr. Sc. Jivko Ivanov Draganov, Department of International Law and EU Law, Law Faculty of the University of National and World Economy

Subject: dissertation work of Alexander Shteliyanov Shterionov on the topic “Essence, specificity and legal framework of the protection of the financial interests of the European Union”, submitted for the award of the educational and scientific degree “doctor”, doctoral program “International Law and International Relations”

The reason for presenting the review is my participation in the scientific jury for the defence of the dissertation according to Order № RD–09-61/07.05.2026 of the Director of the Institute of State and Law at BAS.

1. Information about the candidate

Alexander Shterionov graduated from the Faculty of Law of the Sofia University "St. Kliment Ohridski" and the Master's program "National Security and Defense" at the Military Academy "G.S. Rakovski". From 2013 to 2021 he practiced as an attorney at law. He held expert positions and was a senior legal advisor in the Directorate "Protection of the Financial Interests of the European Union" of the Ministry of Interior. In the period 2024 - 2025 he was a legal expert at the UNHCR in Bulgaria, and from 2025 to the present he has been a legal expert in the OSCE Mission in Kosovo. Alexander Shterionov has demonstrated interest in

teaching and research. He has taught courses on European Union law at the University of Plovdiv “Paisii Hilendarski” and has been a lecturer at the Institute of Public Administration and at the School of Public Finance at the Ministry of Finance. He is fluent in English. He also speaks French, Greek and Serbian.

2. General characteristics and contributions of the candidate's habilitation work

The dissertation is a comprehensive study of the issues related to the protection of the financial interests of the European Union. The author sets himself the ambitious goal of revealing the essence and specifics and analyzing the protection of the financial interests of the EU, considering it as a complex of many different elements. The study covers not only the regulatory framework of the issues mentioned, but also their institutional and governance aspects. The work consists of an Introduction, two chapters, Conclusion and Bibliography and is 324 pages long. 403 footnotes have been made. The scientific apparatus contains mainly literature in Latin.

The first chapter contains an analysis of the historical development of the legal framework that regulates relations related to the protection of the financial interests of the EU, with four stages being distinguished. The second chapter begins with the study of the last stage of the development of the said system, according to the author, the period from 2017 to 2024. On this basis, the candidate considers it proven that the protection of the financial interests of the Union constitutes a system and proposes a definition, which he also points out as one of the main contributions of his dissertation. The following paragraphs analyze various issues related to the functioning of the system for the protection of the EU's financial interests, with attention also focused on examining the challenges for national administrative authorities arising from the Recovery and Resilience Facility. The author defines this part as "practical". A specific and characteristic feature of the work is that the subject of analysis is not only the legal, but also the economic and governance phenomena related to the protection of the EU's financial interests.

The dissertation is an original study devoted to problems that have both theoretical and great applied significance. The scientific novelty of the presented work is determined by the fact that, despite the existence of separate publications on topics related to the issues that

are subject of the dissertation, to date, our scientific literature lacks a comprehensive study of the protection of the EU's financial interests.

The interdisciplinary approach adopted by the candidate contributes to the substantiation of his main thesis, namely the consideration of the protection of the financial interests of the EU as an established and functioning independent system, including multiple elements. In this regard, as main contribution of the dissertation, along with the comprehensive analysis of all elements of the said system, should be considered the definition of the protection of the financial interests of the Union proposed by the author.

A contribution is also the detailed and in-depth analysis of the stages of development of the Union legal framework governing relations related to the protection of the Union's financial interests. Tracing these dynamics allows the candidate to reveal the main characteristics of the said system and to develop his vision of it as the main functional system of the EU.

Last but not least, the dissertation has not only theoretical, but also high practical and applied value. This applies to the greatest extent to part of the exposition in the second chapter, which examines the mechanisms of the system and the main practical problems that arise in its functioning.

3. Evaluation of the publications and of the abstract

The candidate has presented a list of a total of four scientific articles on issues related to the topic of work. All of them have been published in specialized scientific journals, and it can be noted that only one is in a journal in the field of law. The remaining three are in journals in the fields of economics, politics and history. This can be explained by the interdisciplinary nature of the topic of the dissertation, but in view of the fact that the work is submitted for the acquisition of the educational and scientific degree “doctor” in Law, it is expected that the majority of the publications will be in specialized scientific journals and periodicals in the field of legal science.

The article “Organized Crime in Bulgaria: Emergence, Theoretical Justification and Practical Manifestations of the Phenomenon”. In: Geopolitics journal, issue 3, 2021 was published before the date of enrollment of the doctoral student and should not be taken into

account. Nevertheless, the remaining three articles are sufficient to assume that the legal requirements have been met.

The first publication is an analysis of Regulation 2020/2092 on a general regime of conditionality for the protection of the Union budget, on the basis of which practical recommendations and proposals have been made. The second and the third publications are in English and are dedicated, respectively, to the study of the historical development of the protection of the EU's financial interests in the period 1952-1989 (in: Bulgarian Historical Review, 2026, vol. 4), and to the analysis of the protection of the EU's financial interests within the framework of the Recovery and Resilience Facility (in: Economic Thought, issue 2-2026)

The abstract meets the established requirements in respect of its volume and its content. It includes the presentation of the object, the subject, the research goals and objectives, the methods used and the content of the dissertation. The contributions of the dissertation are indicated and a list of publications on the topic of the work is attached.

4. Recommendations

Some remarks and recommendations may be addressed to the candidate. The scientific literature used in Cyrillic may be supplemented. The texts of the normative acts and other acts and documents, as well as the case law, which are included in the list of the science literature, do not constitute such. They should be given in a separate list. Although the first chapter is dedicated to the historical analysis, part of it is contained in the second chapter, namely the period from 2017 to the end of 2024. The author himself points out on page 14 that with the indicated period "the analysis of the evolution of the protection of the financial interests of the European Union ends, within which its essence and specifics are established.", therefore, this part of the work should be in the first, not the second chapter.

The structure of the work is presented in a very general way and should be further developed. It is limited to the titles of the two chapters, with four and three paragraphs respectively, without presenting the content of the paragraphs, given that each of them is dozens of pages long and contains internally separate parts. This significantly complicates the use of the text by the reader of the dissertation.

The paragraph dedicated to practical problems analyzes the problems that arise from

the translations of the Union acts. Without underestimating their importance, linguistic issues do not exhaust the practical problems of the protection of the EU's financial interests and this requires a clarification of the title. In addition, the linguistic problem does not concern only the texts in the field of the protection of the EU's financial interests, but the entire system of Union law and its solution must be sought in general.

The above-mentioned remarks and recommendations do not affect my overall positive impression of the dissertation.

5. Conclusion

The dissertation work "Essence, specificity and legal framework of the protection of the financial interests of the European Union " is an original and in-depth scientific study that has scientific and applied contributions and meets the requirements of the Act for the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria, of the Regulation for its implementation and of the additional requirements of ISL at BAS.

Based on my overall impression of the qualities and merits of the work, I propose to the scientific jury to decide on the award of Alexander Shteliyanov Shterionov, the educational and scientific degree "Doctor" in professional field 3.6. "Law", scientific specialty "International Law and International Relations".

17.06.2026 **Prof. Dr.Sc. Jivko Draganov**